

SKOLEELEVERS LÆRING OM UDDANNELSE OG ARBEJDE

Vidensnotat

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Indhold

1 Introduktion

2 Karrierelæring – hvorfor er mulighedsbevidsthed og horisontudvidelse vigtig?

3 Vigtige elementer i understøttelse af elevers karrierelæring

4 Anbefalinger til læringsorienteret uddannelsesvejledning

5 Opmærksomhedspunkter til lærere, pædagoger, uddannelsesvejledere og ledere

6 Litteraturliste

Viden om skoleelevers læring
om uddannelse og arbejde

Børne- og Undervisningsministeriet
Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: Rambøll Management Consulting

Publikationen er kun udgivet
i elektronisk form på emu.dk

Introduktion

Hvordan kan man arbejde med at give eleverne bredere perspektiver på uddannelse, job og arbejdsliv? Hvordan kan skolen udvide elevernes forståelse af deres muligheder efter skolen? Og hvorfor er dette vigtigt? Det giver dette notat viden om.

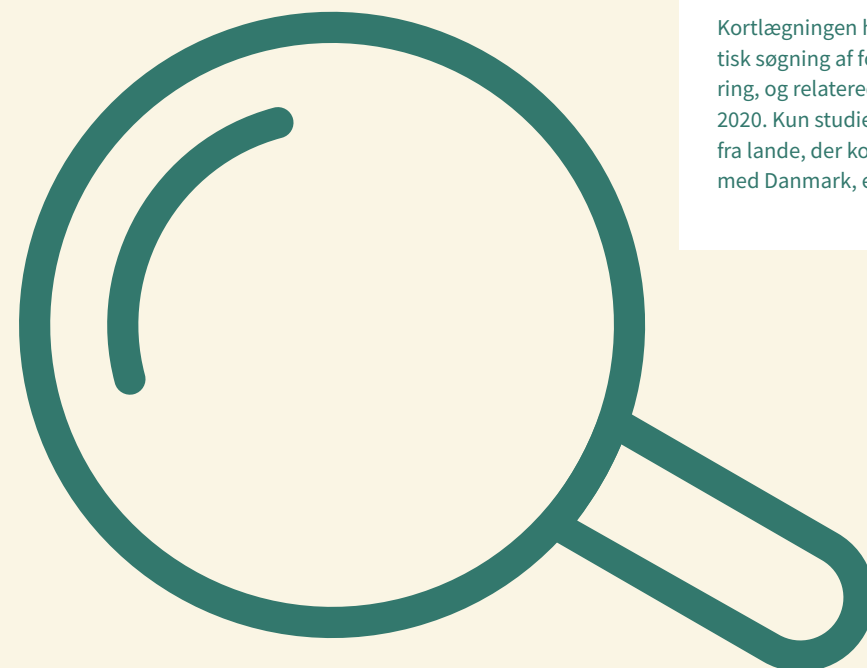
Vidensnotatet samler forskning om, hvorfor det er vigtigt, at skolens undervisning understøtter og udvider elevernes perspektiv på uddannelse, arbejde og på sig selv. I en dansk kontekst kan det blandt andet finde sted gennem det obligatoriske emne 'uddannelse og job', som skolen har ansvar for at undervise i på alle klassetrin og således gennem hele elevens skoleforløb. Notatet præsenterer også viden om, hvordan skolens undervisning spiller sammen med den uddannelsesvejledning, eleverne modtager. I den sidste del beskrives de ledelsesmæssige forudsætninger, der skal være til stede for at styrke elevernes erfaringer og refleksioner om uddannelse, job og arbejdsliv.

Godt at vide, når du læser

Dette vidensnotat præsenterer resultaterne af en kortlægning af forskningslitteraturen inden for uddannelsesvejledning generelt og særligt læringsorienteret uddannelsesvejledning. Notatet skal give lærere, pædagoger, vejledere og ledere et lettilgængeligt overblik over den aktuelle viden på området.

Vidensnotatet fremhæver en række centrale pointer fra kortlægningen, som kan medvirke til at understøtte læreres, pædagogers, skolelederes og vejlederes arbejde med og samarbejde om elevernes karrierelæring gennem hele skoleforløbet. Der er tale om udvalgte pointer. Brug derfor gerne notatet som afsæt for videre læsning.

Kortlægningen har taget udgangspunkt i en systematisk søgning af forskningslitteratur om karrierelæring, og relaterede begreber, i perioden fra 2016 til 2020. Kun studier, som indeholder ny empirisk viden fra lande, der kontekstmæssigt kan sammenlignes med Danmark, er inkluderet i kortlægningen.

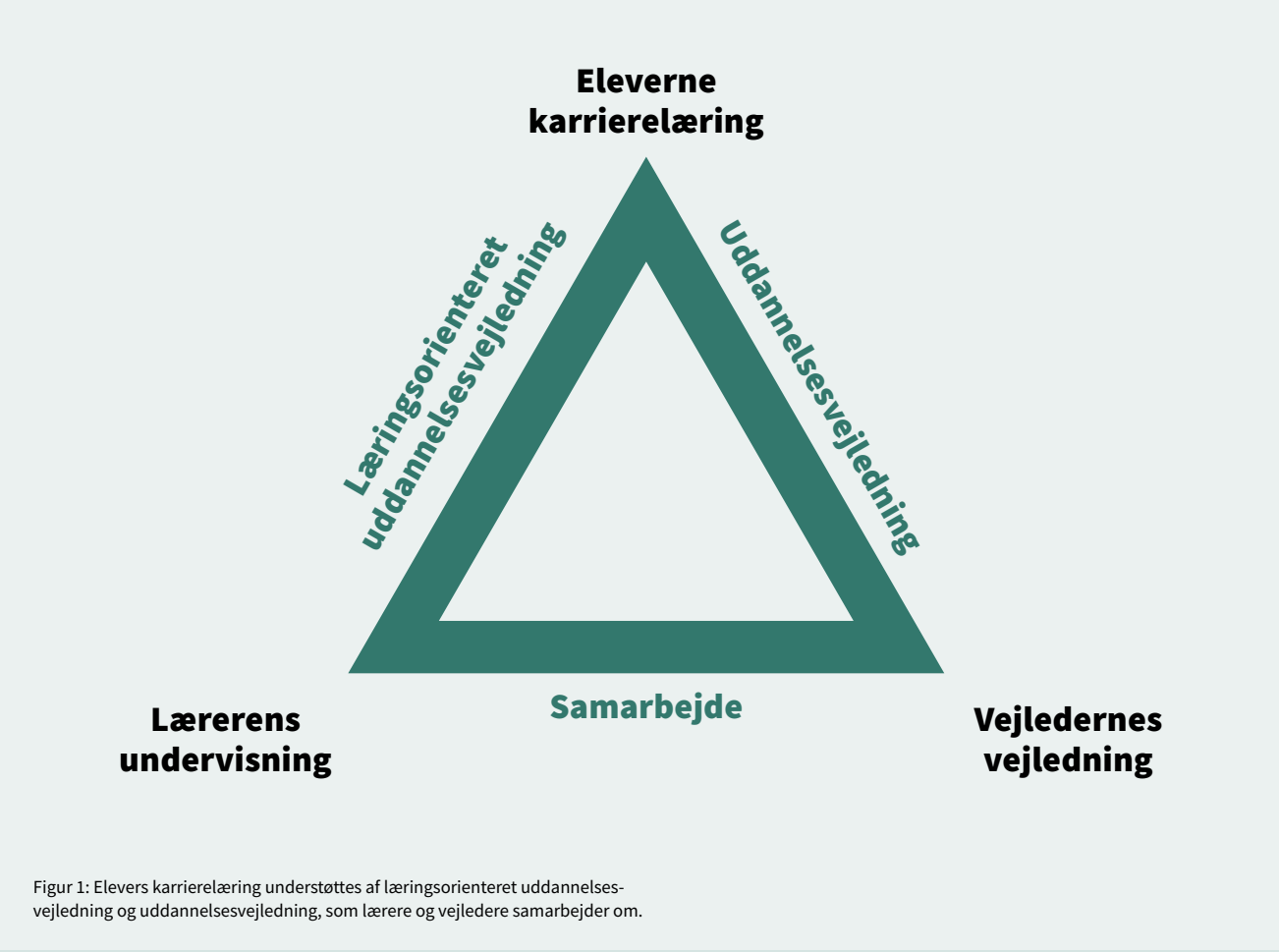
Karrierelæring

Karrierelæring betegner børn og unges læring om uddannelser, job og arbejdsliv samt deres selvrefleksion på området. Læringen omfatter både erfaringsdannelse og refleksion (Kashefpakdel m.fl., 2019, s. 11).

Lærere og vejledere kan arbejde systematisk med at understøtte elevernes læreprocesser i forhold til uddannelse og arbejde; såkaldt læringsorienteret uddannelsesvejledning. Og de kan arbejde med at understøtte elevernes uddannelsesvalg; altså uddannelsesvejledning.

Læringsorienteret uddannelsesvejledning

Læringsorienteret uddannelsesvejledning er aktiviteter, der har som formål at udvide elevers horisonter og understøtte deres refleksion over uddannelser, arbejde og sig selv på mere nuancerede måder. Det kan blandt andet være måder, der udvider deres forståelse af, hvad der er muligt og ikke muligt for dem. Der er fokus på at udvikle elevernes nysgerrighed i forhold til sig selv og omverdenen (Hooley, 2015). Det handler om at bringe viden om uddannelse, job og arbejdsliv ind i undervisningen i skolens fag. Skolernes undervisning inden for uddannelse og job, åben skole, erhvervspraktik og arbejdet med praksisfaglighed kan også betragtes som læringsorienteret uddannelsesvejledning, når der er fokus på uddannelses- og arbejdslivstemaer.

Uddannelsesvejledning

Uddannelsesvejledning er aktiviteter, der understøtter, at elever træffer valg om uddannelse og arbejde. I uddannelsesvejledning er der fokus på, at eleverne forholder sig til deres viden, erfaringer, præferencer, interesser, kompetencer samt muligheder og begrænsninger vedrørende uddannelse og arbejde – det vil sige den læring, der blandt andet har fundet sted i forbindelse med den læringsorienterede uddannelsesvejledning. Der er fokus på, at eleven træffer et valg og foretager de handlinger, der er nødvendige for at realisere valget (Hooley m.fl., 2018, s. 20).

Forskelle på læringsorienteret uddannelsesvejledning og uddannelsesvejledning – og hvordan de hænger sammen

Læringsorienteret uddannelsesvejledning kan skabe brede horisonter og bevidsthed om egne muligheder i forhold til uddannelse og arbejde. Læringsorienteret vejledning handler ikke om, at eleven skal træffe et uddannelsesvalg her og nu, men det kan skabe et godt afsæt for uddannelsesvejledning. I uddannelsesvejledning i skolen er der fokus på at understøtte elevers konkrete valg, og at de kan handle i forhold hertil i overgangen til ungdomsuddannelserne.

Læringsorienteret uddannelsesvejledning og uddannelsesvejledning er derfor tæt forbundet.

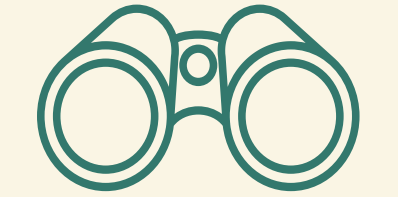
Karrierelæring – hvorfor er mulighedsbevidsthed og horisontudvidelse vigtig?

De uddannelsesmuligheder, som børn og unge kender og oplever som realistiske og relevante, påvirkes af deres familiemæssige baggrund og sociale miljø. Her betegnes det som mulighedsbevidsthed.

Fra en tidlig alder kan eleverne gennem undervisning møde og gøre erfaringer med forskellige uddannelser og arbejdsmuligheder. På denne måde kan eleverne udvikle et bredere og mere nuanceret kendskab til egne muligheder. Det kan blandt andet bidrage til, at de på sigt får et bedre grundlag for at træffe et uddannelsesvalg end det grundlag, de får med deres familiemæssige baggrund (Kashefpakdel m.fl., 2019, s. 21-23).

Bredere horisonter spiller sammen med dannelse

Et systematisk arbejde med elevernes øgede mulighedsbevidsthed og horisontudvidelse kan også forstås ind i folkeskolens almindelige formål (Bekendtgørelse af lov om folkeskolen, 2021, §1). Aktiviteter om uddannelse og arbejde er knyttet til at udvide elevernes verden og danne grundlag for, at de bliver aktører i eget liv. Aktiviteterne kan også bidrage til, at eleverne får en større indsigt i og respekt for, hvad forskellige faggrupper bidrager med til det fælles samfund. Potentielt kan det også bidrage til, at eleven oplever, at andre værdsætter det som eleven selv bidrager med og finder væsentligt (Skovhus, 2018, s. 282).

Elevers deltagelse i aktiviteter vedrørende uddannelse og arbejde har effekt

Litteraturen peger på, at elevers deltagelse i aktiviteter omkring uddannelse og arbejde blandt andet bidrager til:

- Motivation og oplevelse af mening med skolen**
- øget motivation og positiv indstilling til nytten af skolegang. Dertil knyttes en oplevelse af, at skolen forbereder eleven til livet udenfor skolen og et fremtidigt arbejdsliv
 - øget forståelse af, hvordan egen indsats i skolen påvirker ens muligheder for og valg af videre uddannelse
 - bedre faglige præstationer

- Tiltro til sig selv og fremtiden**
- øget tiltro til egne muligheder. Bredere og højere forventninger til egen fremtidig uddannelse
 - øget beslutningskompetence. Følelse af afklaring og tiltro til det uddannelsesvalg, eleven har truffet

- Viden og kompetence til at udforske uddannelse og arbejde**
- mere viden om forskellige typer af uddannelser, herunder erhvervsuddannelser
 - nuancering af stereotype forståelser, eksempelvis om køn
 - bedre evne til at udforske uddannelses- og jobmuligheder og til at navigere i uddannelsessystemet

- Mere succesfulde overgange til og fastholdelse i uddannelse**
- øget fastholdelse i skole og uddannelse
 - øget adgang til netværk, som eleven ellers ikke ville have adgang til fremtidig succes med uddannelse og arbejde; blandt andet i form af indkomstniveau.
- For at aktiviteterne får de beskrevne effekter, skal de planlægges, følges op og forbindes med hinanden og med skolens øvrige undervisning på en måde, der opleves meningsfuld for eleverne.

(Eriksen m. fl., 2021; Gatsby Charitable Foundation, 2014; Hooley, 2014; Hughes m. fl., 2016).

Vigtige elementer i understøttelse af elevers karrierelæring

Karrierelæring sker når erfaringer med uddannelse og arbejdsliv bygger ovenpå hinanden, og der reflekteres over disse. Derfor skal indsatsen for karrierelæring finde sted løbende gennem hele elevens skoleforløb (Kashefpakdel m.fl., 2019). Aktiviteter i skolens undervisning med fokus på øget mulighedsbevidsthed og horisontudvidelse skal give eleven en bred indsigt og skabe nysgerrighed. Aktiviteterne skal også understøtte, at eleven kommer til at reflektere over sig selv.

Læringsorienteret uddannelsesvejledning kan understøtte elevernes karrierelæring og er således relevant for alle elever gennem hele skoleforløbet. På samme måde er uddannelsesvejledning relevant for alle elever i udskolingen.

Når flere aktiviteter, der fokuserer på uddannelse og arbejde, kombineres og indgår i en sammenhængende progression, har det positiv betydning for elevernes horisontudvidelse, beslutningskompetence og følelse af afklaring om uddannelsesvalg (Hooley, 2014, s. 35).

Progression handler om at skabe fremdrift i aktiviteterne på en sådan måde, at de er afstemt efter elevernes alder og udvikling. For at understøtte progression, er det relevant at arbejde med forskellige typer aktiviteter for forskellige aldersgrupper/klassetrin. Samtidig bør læreren være opmærksom på, at børn på samme alder er forskellige. Som med al undervisning bør læreren derfor reflektere over, hvordan aktiviteter kan vælges og organiseres i overensstemmelse med den enkelte elevs behov.

Læringsorienteret uddannelsesvejledning kan tilrettelægges og gennemføres på forskellige måder. I vidensnotatet præsenteres nogle eksempler på, hvordan perspektiver på uddannelse og arbejde kan være en del af skolens undervisning. Man skal dog være opmærksom på, at det er afgørende for kvaliteten af indsatsen for elevernes mulighedsbevidsthed og horisontudvidelse, at aktiviteterne indgår i en sammenhængende helhed. Der findes ikke en enkelt 'magic bullet' (Gatsby Charitable Foundation, 2014, s. 14). Det vil sige, at både kvaliteten af enkeltaktiviteter og den samlede indsats er vigtig for elevernes læring.

Virksomme elementer ved læringsorienteret uddannelsesvejledning

- Læringsorienteret uddannelsesvejledning skal begynde fra en tidlig alder. Læringsorienteret uddannelsesvejledning skal rammesættes og gennemføres med fokus på læring om uddannelse, arbejde og kendskab til sig selv. Der er ikke overvejende fokus på uddannelsesvalg.
- Flere aktivitetsformer, som indgår i en sammenhængende helhed, har mere effekt end isolerede enkeltstående aktiviteter.
- Aktiviteterne kan med fordel integreres i skolens undervisning. På den måde kan de indgå i mere helhedsorienterede forløb. Læringsmiljøet skal både være erfaringsbaseret og dialogisk. Det vil sige, at der skal være aktiviteter, der stimulerer erfaringer med uddannelse og arbejde 'in real-life', og der skal være dialoger om erfaringerne med lærere, vejledere, klassekammerater, forældre og medarbejdere på virksomheder.

(Hughes m.fl., 2016; Larsen m.fl., 2011; Poulsen m.fl., 2016; Skovhus, 2018).

Anbefalinger til arbejdet med læringsorienteret uddannelsesvejledning

Nedenfor præsenteres anbefalinger for læringsorienteret uddannelsesvejledning.

Hele skolens opgave

Det er hele skolens opgave at understøtte elevernes nysgerrighed over for uddannelse og arbejde samt deres åbenhed i forhold til at lære noget om sig selv i den sammenhæng. Det er også en fælles opgave i et samarbejde mellem skolens ledelse, lærere, vejledere, forældre og eksterne aktører (Poulsen m.fl., 2016, s. 11). Som leder kan du identificere nøglepersoner, blandt andet lærere og vejledere, og arbejde sammen med dem om at udvikle en plan for skolens læringsorienterede uddannelsesvejledning. Som lærer kan du overveje, hvem du kan arbejde sammen med om at bringe læring om uddannelse og arbejde ind i undervisningen. Som vejleder kan du støtte denne proces ved at bringe din viden om elevers karrierelæring i spil.

Det kan være en hjælp med en plan for, hvordan skolen understøtter elevens viden og nysgerrighed over for uddannelse, job og arbejdsliv gennem hele elevens skolegang. Og den plan skal spille sammen med den uddannelsesvejledning, som eleverne får af KUI/UU (Andrews & Hooley, 2018).

Uddannelses- og jobperspektiver integreret i skolens undervisning

Det er vigtigt, at eleverne har forskellige muligheder for at gøre sig erfaringer og reflektere over forskellige perspektiver inden for uddannelse, job, arbejdsliv og sig selv. Det kan både ske i den fagopdelte undervisning, i tværgående projekter, i selvstændige forløb og i den understøttende undervisning.

Anbefalingerne er, at uddannelses- og jobperspektiver integreres i alle fag. Lærerne kan gennem undervisningen give eleverne indsigt i, hvordan den faglige viden spiller en rolle og bringes i anvendelse i 'den virkelige verden'. De kan også formidle om hvilke uddannelses- og jobmuligheder, der er knyttet til faget. Det kan for nogle elever øge deres engagement og oplevelse af mening (Andrews & Hooley, 2018, s. 69).

Som lærer kan du forbinde temaerne i de enkelte undervisningsfag til jobs. Eksempelvis radiograf kræver fysik; bioanalytiker kræver kemi; blikkenslager, brolægger, programmør kræver matematik; social- og sundhedsassistent har fordel af biologi; butiksmedarbejder, receptionist, forsker kræver sprog,

journalist kræver gode dansk kundskaber, og pædagog har fordel af musik.

Når klassen i matematik beregner, hvor mange fliser, der skal bruges for at lægge en terrasse med et bestemt areal, eller hvor mange liter maling, der skal bruges til at male et hus, kan det være anledning til at tale om anlægsgartnerens og malerens arbejde. Her er eksempler på spørgsmål, som du som lærer kan tale med eleverne om:

- Hvad ved vi om, hvad deres arbejde består af?

- Hvilke uddannelser har de mon?

- Hvad skal man være god til, for at have disse jobs?

Som vejleder kan du fungere som ressourceperson og hjælpe lærerne med at koble indhold i fag til fagets anvendelse i uddannelser og job.

Læring om uddannelse og arbejde kan knyttes til de faglige mål. Der kan arbejdes med aktiviteter, der opfylder et eller flere faglige mål fra læreplanen, og som har uddannelse og arbejde som tema. Det faglige arbejde får et lille 'vrid'. Det du som lærer alligevel skulle fokusere på i de faglige mål inddrages i et uddannelses- og jobtema (Mordal m.fl., 2020, s. 246). På den måde får dine elever mulighed for at arbejde med uddannelse, job og arbejdsliv gennem de perspektiver, fagene bidrager med. Dette kan bidrage til en rig og nuanceret karrierelæring (Sultana, 2018, s. 58).

I projektet 'Udsyn i udskolingen' (2014-2016) udarbejdede elever med hjælp fra forældre et stamtræ, der inkluderede uddannelser og job i familien i flere generationer. Stamtræet blev en del af klassens fælles udforskning af, hvordan arbejdsmarkedet og forbindelsen mellem familie og arbejdsliv har ændret sig over tid (Poulsen m.fl., 2016, s. 81). Denne aktivitet kan være en del af et tema i historieundervisningen eller samfunds-fag. Som lærer kan du understøtte, at eleverne taler om egne og andre familiers uddannelser og arbejdsliv på interesserede og ikke dømmende måder. Det kan du for eksempel gøre ved, at eleverne undersøger, hvad jobbet går ud på, hvorfor jobbet er vigtigt, og hvorfor mennesker, der har dette job, er glade for deres arbejde.

Møde med arbejdspladser og mennesker, der arbejder

At møde medarbejdere, arbejdsgivere og forskellige typer af virksomheder er afgørende for elevernes horisontudvidelse, og for at de får udfordret deres opfattelse af, hvad der er muligt/umuligt (Andrews & Hooley, 2018, s. 72-81). Arbejdet med elevernes møde med medarbejdere og virksomheder kan understøttes af en 'Åben skole'-indsats.

Når du som indskolingslærer har planlagt et besøg på et landbrug i natur og teknologi kan du udvide det faglige tema med temaer, der knytter sig til uddannelse, job og arbejdsliv. For eksempel ved at få landmanden og/eller hans medhjælper til at fortælle om sit arbejde. Hvad laver han og hvorfor? Hvordan fik han tanken om at arbejde ved landbruget? Hvad er han glad for ved sit arbejde? Hvordan hænger hans arbejdsliv sammen med hans familieliv?

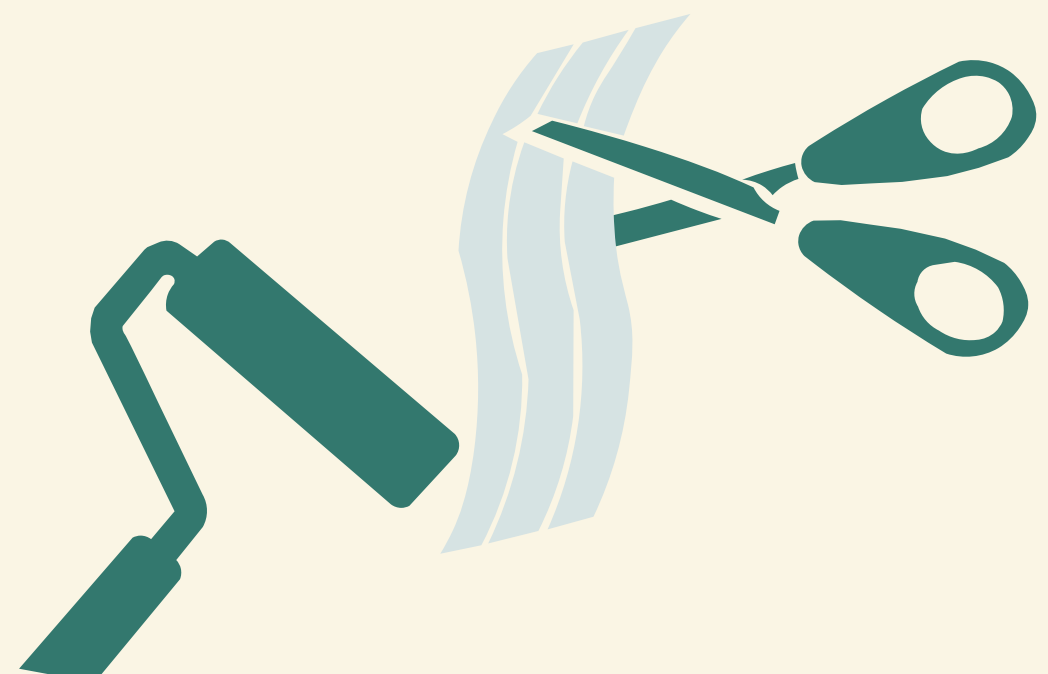
Hvis klassen i kristendomskundskab besøger den lokale kirke, kan det være anledning til eleverne undersøge, hvem der arbejder ved kirken, hvad deres arbejdsopgaver er, hvordan de arbejder sammen og hvordan de oplever det at arbejde i weekender og helligdage. Der arbejder ikke kun præster, men også gravere, kirke- og kulturmedarbejdere samt kordegne. Og ud over lønnede medarbejdere er der også frivillige. Hvilken rolle spiller de mon? Sådanne spørgsmål forberedes i klassen forud for besøget. Efter besøget drøftes det sete og det hørte.

Når elever skal besøge en virksomhed, skal du som lærer eller vejleder sikre, at der er klare mål for besøget. Målene skal være kendte af både elever og virksomhed. Målene skal have betydning for den måde, besøget planlægges på, for elevernes for-

beredelse, for aktivitetens gennemførelse og for bearbejdningen af elevernes oplevelser. Det handler om at maksimere elevernes læringsudbytte. Klare og fælles mål gør det desuden lettere for virksomheden at tilbyde aktiviteter, der opleves relevante af eleverne og som understøtter deres erfaringsdannelse og refleksion (Poulsen m.fl., 2016).

Eleverne skal opleve uddannelser

Eleverne skal have indsigt i de uddannelser, der tilbydes, og derfor er det vigtigt, at de besøger uddannelsesinstitutioner og møder elever, studerende og medarbejdere (Andrews & Hooley, 2018, s. 100-110). Eleverne skal både møde erhvervsuddannelser og gymnasiale uddannelser. Formålet med besøg på uddannelsesinstitutioner som læringsorienteret uddannelsesvejledning knytter sig således mere til læring end til uddannelsesvalg. Formålet bliver for eksempel, at eleverne på sigt udvikler et kort over ungdomsuddannelseslandskabet.

Opmærksomhedspunkter til lærere, pædagoger, vejledere og ledere

Det er vigtigt at være opmærksom på, hvilke principper man som lærer, skoleleder og vejleder ønsker skal ligge til grund for aktiviteterne enkeltvis såvel som samlet set. Nedenfor præsenteres nogle udvalgte aspekter. I kan bruge aspekterne til at skærpe jeres blik på egen praksis.

Et skifte fra valgorientering til læring

Det har betydning for elevernes deltagelse og oplevelse af mening, om man i aktiviteterne fokuserer på at skabe nye erfaringer og understøtte elevernes refleksioner og læring om uddannelse og arbejde. Eller om man overvejende fokuserer på afklaring i forhold til elevernes kommende uddannelsesvalg. Et fokus på uddannelsesvalg kommer for eksempel til udtryk, når man efter et besøg på en virksomhed spørger eleverne om 'fandt du så ud af om det var noget for dig?'. Et spørgsmål af denne type kan formidle til eleverne, at aktivitetens formål er afklaring.

Når lærer eller vejleder op gennem elevernes skoleforløb præsenterer aktiviteter med fokus på uddannelse og arbejde for

eleverne og deres forældre, bør de være opmærksomme på at skabe et bredt læringsfokus og ikke et snævert fokus på uddannelsesvalg. Dette understøtter eleverne i at være undersøgende og nysgerrige på uddannelse og arbejdsliv. Et ensidigt fokus på elevernes afklaring i forhold til fremtidige uddannelsesvalg kan få dem til at springe refleksionen over og gå direkte til en vurdering (Skovhus, 2018, s. 171-176, kap. 6-7). På samme måde kan fokus på valg reducere elever og forældres oplevelse af, at aktiviteterne også er relevante på de klassetrin, hvor der ikke skal foretages uddannelsesvalg.

Når der sker et skifte i forståelsen af formålet med uddannelses- og jobaktiviteterne, åbner det for nye forståelser af de undervisningsaktiviteter, der allerede findes i skolen (Mordal m.fl., 2020, s. 242)

Som afslutning på et forløb, hvor elever i 7. klasse besøgte ungdomsuddannelser og var i erhvervspraktik, formidlede uddannelsesvejlederen det undersøgende formål med aktiviteterne ved at sige:

'Vi er jo færdige med dette projekt nu. I skal have tak for at være med. I har haft en rigtig god og positiv indstilling. Det betyder meget for dem, som har forberedt noget. Det er en god egenskab at have. Hvis I kun kan huske én ting og tage med her fra, så håber jeg, at I har fået indsigt i, at det at have et arbejde rummer mange forskellige ting. Alle de jobs, der findes i verden, og som vi ikke ved noget om, kan i princippet være spændende. Og når vi bliver nysgerrige, kan vi finde ud af noget mere om det. Hold fast i nysgerrigheden på, hvad alle mulige forskellige jobs kan give af muligheder og oplevelser.'

(Skovhus, 2022, s. 19).

Rammesætning af forberedelse og bearbejdning af aktiviteter

Når lærer og vejleder er optaget af arbejdet med elevernes åbenhed og nysgerrighed over for uddannelse og arbejde skal didaktikken understøtte dette. Nuanceret refleksion sker ikke nødvendigvis af sig selv, men må understøttes (Poulsen m.fl., 2016, s. 67-73; Skovhus, 2018, s. 285-287).

Når elever forberedes på aktiviteterne, kan det bidrage til, at de får et større fokus på uddannelse, job og arbejdsliv og bliver nysgerrige efter at udvide deres videngrundlag. Som lærer og/vejleder kan du hjælpe eleverne til at blive opmærksomme på, hvad man kan være undersøgende på i forhold til uddannelse, job og arbejdsliv. I kan sammen formulere ting, I vil kigge efter eller spørge om. Forberedelsen danner rammen for, at eleverne forstår formålet og deltager i aktiviteten.

Bearbejdning af aktiviteten kan bidrage til, at eleverne reflekterer over deres oplevelser og får en mere nuanceret forståelse.

Når elever har været i erhvervspraktik, bliver der nogle gange brugt meget tid på, at eleverne forbereder fremlæggelser af deres praktik. Dette kan begrænse de tidsressourcer, der er til rådighed for fælles udvekslinger af og refleksioner over elevernes erfaringer med job og arbejdsliv. Som lærer eller vejleder kan du overveje, hvordan tidsressourcen anvendes bedst med henblik på at understøtte elevernes nuancerede refleksion (Røise, under udgivelse; 2022). Som lærer eller vejleder kan du i stedet opsætte nogle dialogspørgsmål på klassen, som befordrer, at eleverne kommer til at fortælle om og udveksle, hvad de har set, hørt og oplevet i deres praktikker. Her er nogle eksempler:

- Hvad så og oplevede du/I?
- Hvordan ligner det du oplevede noget andet, du har oplevet? Og hvordan er det forskelligt?
- Hvad var som du forventede og hvad var anderledes?
- Hvordan opførte man sig på arbejdspladsen, og hvordan spiller det sammen med arbejdsopgaverne?
- Hvad har du opdaget om uddannelse, arbejde og dig selv?
- Hvad ved vi nu i klassen om job og arbejdsliv, som vi ikke vidste før. Og hvad er vi blevet nysgerrige på?

Ledelsesopgaver

Det er vigtigt for udvikling og implementering af læringsorienteret uddannelsesvejledning at arbejdet prioriteres af skolens ledelse og har ledelsens bevågenhed.

Herunder præsenteres fem perspektiver på lederens opgave:

- Det er en ledelsesopgave at opstarte og guide udviklingen af en fælles forståelse og vision for arbejdet med elevernes mulighedsbevidsthed og horisontudvidelse i relation til uddannelser og arbejde (Andrews & Hooley, 2018, s. 140-143). Du kan for eksempel rammesætte samarbejdet/opgaven mellem lærer og vejleder.
- Med afsæt i lovgivning og i skolens eksisterende strategi og praksis, kan du som leder initiere, at der udvikles en sammenhængende plan, der skal bygge på viden om læringsorienteret uddannelsesvejledning. Der skal beskrives indsatser for eleverne på alle klasstrin. Der beskrives også, hvordan lærere, vejledere, ledelser mv. samarbejder om at understøtte elevernes horisontudvidelse på området. Som leder skal du formidle planen til lærere, vejledere og samarbejdspartnere og bruge den til at involvere forskellige relevante parter i den læringsorienterede uddannelsesvejledning. Du skal sikre, at der samles feedback på planen med henblik på løbende evaluering og videreudvikling (Andrews & Hooley, 2018, s. 19-29).
- For at eleverne kan møde medarbejdere og arbejdsgivere må du som leder sikre og bakke op om, at der skabes samarbejde med virksomheder. En relevant person kan tildeles arbejdet med at oparbejde og vedligeholde et mangfoldigt virksomhedsnetværk. Det kræver relevante faglige kompetencer at samarbejde med virksomhederne om at udvikle aktiviteter, der har en god kvalitet i forhold til at muliggøre elevernes erfaringsdannelse og refleksion om uddannelse, job og arbejdsliv (Andrews & Hooley, 2018, s. 72-81).
- Det er en ledelsesopgave at sikre, at alle relevante faglige medarbejdere har viden og kompetencer til at tilrettelægge og gennemføre undervisning, der understøtter elevens øgede mulighedsbevidsthed og horisontudvidelse i relation til uddannelse og arbejde (Andrews & Hooley, 2018, s. 212-220). Som leder kan du løbende være udforskende på lærernes oplevelse af, om de føler sig klædt på til opgaven og hvordan de griber den an. Det er også en mulighed, at du som leder deltager i dele af undervisningen for derigennem at få indtryk af, hvordan lærerne griber opgaven med den læringsorienterede uddannelsesvejledning an. Dette med henblik på at kvalificere dialogen om lærernes kompetenceudviklingsbehov.
- Det er væsentligt at understøtte, at lærer og vejleder samarbejder om den læringsorienterede uddannelsesvejledning med fokus på den enkelte elevs udbytte og læreproces. Og at begge parter har en forståelse af, hvad de kan bidrage med i samarbejdet (Holm-Nordhagen, 2022). Dette kan gøres ved at afsætte tid til samarbejdet mellem lærer og vejleder og/eller trepartsmøde mellem lærer, vejleder og dig som leder.

Litteratur

Den litteratur, der ligger til grund for vidensnotatet, er samlet i litteraturlisten nedenfor.

Andrews, D., & Hooley, T. (2018). The careers leader handbook. Crimson Publishing Ltd.

Bekendtgørelse af lov om folkeskolen (Folkeskoleloven), LBK nr. 1887 af 01/10/2021 (2021). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1887>

Eriksen, J., Thomsen, R., & Reimer, D. (2021). Udsyn i Udskolingen – Kvantitativ evaluering af læringsorienteret uddannelsesvejledning. DPU, Aarhus Universitet. https://edu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/E-boeger/Ebog_-_Kvantitativ_evaluering_af_Udsyn_i_udskolingen.pdf

Gatsby Charitable Foundation. (2014). Good career guidance. <http://www.gatsby.org.uk/uploads/education/reports/pdf/gatsby-sir-john-holman-good-career-guidance-2014.pdf>

Holm-Nordhagen, A. (2022). What if the teachers joined? A study of collaboration on career learning. Indian Journal of Career and Livelihood Planning, 10(1), 4–16.

Hooley, T. (2014). The evidence base on lifelong guidance (ELGPN Tools Nr. 3). European Lifelong Guidance Policy Network. <https://derby.openrepository.com/bitstream/handle/10545/333589/elgpn-evidence.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hooley, T., Sultana, R. G., & Thomsen, R. (2018). The neoliberal challenge to career guidance—Mobilising research, policy and practice around social justice. I Career guidance

for social justice: Contesting neoliberalism. Routledge.

Hughes, D., Mann, A., Barnes, S.-A., Baldauf, B., & McKeown, R. (2016). Careers education: International literature review. Warwick Institute for Employment Research/Education and Employers Research. <https://cica.org.au/wp-content/uploads/Careers-education-International-literature-review.pdf>

Kashefpakdel, E., Rehill, J., & Hughes, D. (2019). Career-related learning in primary: The role of primary teachers and schools in preparing children for the future. Education and Employers. <https://www.voced.edu.au/content/ngv:81677#>

Larsen, Christensen, G., Tiftikci, N., & Nordenbo, S. E. (2011). Forskning om effekt af uddannelses- og erhvervsvejledning. Et systematisk review. Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus University. https://www.dpu.dk/fileadmin/www.dpu.dk/danskclearinghouseforuddannelsesforskning/udgivelser/SR7finalmapping_210311v5.pdf

Mordal, S., Buland, T., & Mathiesen, I. H. (2020). Career guidance in Norwegian primary education: Developing the power of dreams and the power of judgement. I Career and career guidance in the Nordic countries (s. 237–249). Brill.

Poulsen, B. K., Thomsen, R., Buhl, R., & Hagmayer, I. A. (2016). Udsyn i udskolingen. KL og Danmarks

Lærereforening. <http://vpt.dk/sites/default/files/2016-09/Bog%20om%20Udsyn%20i%20Udskolingen.pdf>

Røise, P. (2022). Students’ critical reflections on learning across contexts in career education in Norway. Journal of Educational and Vocational Guidance

Røise, P. (Under udgivelse). Faget utdanningsvalg—Intensjoner og operasjonalisering. En empirisk studie av dimensjoner av læreplanen i faget utdanningsvalg i ungdomsskole. Ph.d.-afhandling under udarbejdelse ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Skovhus, R. B. (2018). Vejledning—Valg og læring. Trykværket. https://www.ucviden.dk/files/107142479/Skovhus_Randi_2018_Vejledning_valg_og_l_ring.pdf

Skovhus, R. B. (2022). Unge i praksis—Vidensnotat baseret på analyser af evalueringsdata. Enhed for uddannelses- og erhvervsvejledning i kommunerne (EUK). <https://ungeipraksis.dk/wp-content/uploads/2022/04/Unge-i-praksis-Vidensnotat-marts-2022.pdf>

Sultana, R. G. (2018). Enhancing the quality of career guidance in secondary schools—A handbook.

Find hele materialet på:
www.emu.dk

VID
EN
OM

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET